

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS
TÉZISFÜZETE

MÁLNÁSSY ANDRÁS

A török hadiipar helyzete és tevékenysége az afrikai kontinensen

Témavezető: Prof. Dr. Besenyő János, egyetemi tanár

BIZTONSÁGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

Budapest, 2023. szeptember 1.

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISFÜZETE

BIZTONSÁGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

Budapest, 2023. szeptember 1.

Tartalomjegyzék

1. Summary	4
2. A kutatás előzményei	5
3. Célkitűzések	6
4. Vizsgálati módszerek	7
5. Új tudományos eredmények.....	8
6. Az eredmények hasznosítási lehetősége	8
7. Irodalmi hivatkozások listája/ Irodalomjegyzék	10
8. Publikációk	19
8.1 A tézispontokhoz kapcsolódó tudományos közlemények	19

1. Summary

The thesis aimed to understand the Turkish-African defence policy first, and second the related foreign and security policy relations. The research approached the topic from the Turkish perspective, and therefore literature in Turkish language was used. The literature review has shown that the importance of Turkey's strategic location is not new. For hundreds of years, the small Asian country has been consciously using this asset in its foreign policy. In the 21st century, Ankara sees itself as a global power and an actor in the international system. In this „new role”, geopolitics and to support of this, the Turkish defence sector, including the defence industry, are key. The research has shown that Turkey uses its geostrategic position in its international relations to strengthen its position. In recent decades, the conscious use of *soft power* has emerged as an instrument of Turkish geopolitics alongside *hard power*. In addition to its geopolitical interests, Turkey is seeking to represent its economic interests, which are also prominent on the African continent. With the strengthening of the Turkish regime under *Recep Tayyip Erdoğan*, foreign policy activity and proactivity has also increased. The changes in the region after 2011 (e.g. the Arab Spring) have led the Turkish leadership to become an active participant and economic beneficiary of events in the Middle East and North Africa. The geostrategic situation, strong governance and economic development have enhanced Turkey's advocacy potential and international weight. Another important finding of the literature review was that Turkish-African relations in the field of defence industrial cooperation are developing. Since 2003, Turkey's economic relations with countries on the African continent have undergone a remarkable expansion. Between 2003 and 2021, Turkey's bilateral trade with Africa has quadrupled. During this period, the number of Turkish embassies in Africa increased from 12 to 42. Turkish foreign direct investment (FDI) in Africa was \$100 million in 2003, rising to \$6.5 billion by 2021. Turkey's policy towards Africa has entered a new phase in recent years, marked by a rapid expansion of security and defence ties. One of the driving forces behind this development is the export of Turkish unmanned aerial vehicles (UAVs). Although international attention is mostly focused on Turkish drones, Turkey's defence portfolio goes far beyond this capability. The Turkish defence industry also supplies firearms, naval equipment, helicopters and armoured transport combat vehicles to African countries. As President Erdoğan underlined during his trip to West Africa, security cooperation has become an important negotiating tool for Turkish foreign policy. Ankara also uses arms sales in Africa for economic gain and political influence.

2. A kutatás előzményei

Törökország évszázadokon keresztül Európa történelmének egyik meghatározó állama volt. A Török Köztársaság földrajzi helyzeténél fogva régiókat és kontinenseket, a Keletet és a Nyugatot köti össze. Az országot gyakran hídként ábrázolják, egy olyan „hub”, amely az ázsiai és az európai kontinensen kívül a Földközi-tenger keleti medencéjén keresztül az afrikai kontinenshez is kapcsolódik. Az ország földrajzi helyzetéből is adódó globális hatalmiság külpolitikai felfogás az Igazság és Fejlődés Párt (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, a továbbiakban: AKP) kormányzása alatt egyre jellemzőbbé vált. Ahmet Davutoğlu korábbi külügyminiszter a „Stratégiai mélység” külpolitikai *doktrínában* meghaladta a Törökországnak tulajdonított hídszerepet, és az ország érdekérvényesítésének fő irányaként határozta meg a szomszédos régiókat (Közel-Kelet, Balkán, Afrika, Kaukázus, Dél-Ázsia, Közép- és Kelet-Ázsia).

Az új, ambiciózus külpolitikai törekvéseket számos külpolitikai *aktor* és maga a nemzetközi közösség is *neoszomanizmus*ként (*Yeni Osmanlıcılık*) értékelte. Ennek a külpolitikai gyakorlatnak a fő eszközei a gazdaság, az országot körülvevő térségek vitáiban és konfliktusaiban játszott közvetítő (*mediátor*) szerep, az úgynevezett puha hatalom (a továbbiakban: *soft power*) és napjainkban a katonai erő (a továbbiakban: *hard power*) lehetnek. Törökország a közel-keleti térség elismert hatalmává vált, sajátos érdekekkel rendelkezik, amelyeket képes és akar érvényesíteni. Az AKP geopolitikai víziójában Törökország különleges földrajzi, történelmi és kulturális helyzetéből adódóan az iszlám világ vezető szereplőjévé akar válni. Ezzel együtt újraértékelődött az oszmán történelem, és így a *Pax Ottomanica*, mely gazdasági fejlődést hozhat Ankara számára. A török külpolitikai felfogás szerint Törökország egy olyan központi állam, amely képes befolyásolni a világrend alakulását. Ez a felfogás azt is előrevetíti, hogy a jelenlegi török vezetés az országról globális hatalomként gondolkodik.

A már említett Davutoğlu szerint a kis-ázsiai ország földrajzi elhelyezkedése, történelme és emberi erőforrásai miatt képes arra, hogy a világpolitikai folyamatokban kulcsszerepet játsszon. A politikus szerint Törökország jelenleg „afro-eurázsiai” államnak tekinthető, és ezzel a világpolitika középpontjában helyezkedik el. Az ország központi szerepéből adódik, hogy földrajzilag és kulturálisan nemcsak egy régióhoz, hanem a fentebb említettek szerint több régióhoz kapcsolódik. A Törökországot szorosan körülvevő területek Ankara befolyási övezetének (*hinterland*) tekinthetők, mely elképzelés megfigyelhető az ország Afrika-politikájában is. Az ország biztonsági *percepciójára* jellemző, hogy Törökország

ellenséges országok gyűrűjében létezik és állandóan készül egy esetleges külső támadásra. Ez a percepció már évtizedekkel ezelőtt kialakította a Sévres-szindrómát (*Sevr sendromu*), amely a biztonság hiányának érzékelését jelenti, és mely felfogás jelenleg is jellemző a török vezetés gondolkodására. A török külpolitikai *proaktivitás* és ambíciók a 2011 után bekövetkezett „arab tavasz” után arra készítette Ankarát, hogy aktívabb részese legyen a Közel-Keleten és az Észak-Afrikában zajló eseményeknek. Törökország saját energiaforrásokban és bizonyos ásványkincsekben való szegénysége, lakosságszámának növekedése és gazdaságának bővülése ugyancsak indokoltá teszik az afrikai kontinens felé való nyitás politikáját, és ennek a külpolitikai iránynak a vizsgálatát és elemzését.

3. Célkitűzések

A kutatás céljai a következők:

- A török geo-, kül- és védelempolitikai magatartás átfogó, elméleti alapú magyarázata, illetve a választott elméleti keret bemutatása és alkalmazása.
- A török-afrikai kapcsolatokat ösztönző tényezők közül a biztonsági dimenziót, azon belül is a hadiipart meghatározó tényezők vizsgálata.
- A török hadiipar és annak a török geopolitikai döntéshozatalra gyakorolt hatásának elemzése, valamint az afrikai kontinensre kidolgozott török geopolitikai célok és elképzelések bemutatása.

A kutatás a fenti célok elérésével hozzájárulna:

- A nemzetközi kapcsolatok elméleteinek több szempontú vizsgálatához;
- Az afrikai kontinensre jellemző török érdekérvényesítés és jövőbeni lehetőségek bemutatásához;
- A török-afrikai geo-, kül- és védelempolitikai kapcsolatok folyamatainak jobb megértéséhez, a magyar tudományos szintű kutatások gyarapításához a témában;
- A török külpolitikai gondolkodás egy fontos szegmensének a bemutatásához, amely lényeges szempontokat nyújthat a magyar kül- és biztonságpolitikai kérdésekkel foglalkozó szakértők számára.

Az értekezés a fentieket alapul véve a következő fő kutatási kérdésekre keresi a választ:

- Mennyire helytálló a *realizmus*, a *konstruktívizmus* vagy a *liberális* felfogás, mint értelmezési keret a török-afrikai kapcsolatok magyarázásához?
- Melyek azok a tényezők, amelyek magyarázzák a török-afrikai együttműködést, valamint annak jelentőségét a török külpolitikában?
- Mely tényezők mélyíthetik el a török-afrikai kapcsolatokat?
- Jelenthet-e további fejlődési területet a biztonsági dimenzió, és azon belül is a védelmi ipari együttműködés?
- A vizsgált időszak (2002-2022) török geo- és külpolitikai magatartása alapján mi jellemezheti a török-afrikai kapcsolatok további alakulását?

4. Vizsgálati módszerek

Az elméleti keretet illetően kutatásom a nemzetközi kapcsolatok (*International Relations*) jól ismert iskolái, a *realizmus*, azon belül is a *strukturális realizmus*, a *liberalizmus*, valamint a *konstruktívizmus* irányzatait veszi alapul, amelyeket a következő fejezetben részletesen bemutatok. Kutatásom egyfelől esettanulmányokon, másfelől stratégiai dokumentumok feldolgozásán keresztül mutatja be a török-afrikai együttműködést és annak jövőbeni lehetőségeit. A két választott esettanulmány: (1) Szomália, valamint (2) Líbia, mely országok esetében szemléltetem a török érdekérvényesítés stratégiáját, valamint a török hadiipar megjelenését és tevékenységét az afrikai kontinensen. Az esetek kiválasztását az indokolja, hogy Szomália a biztonsági dimenzió területén mintegy „állatorvosi lónak” tekinthető, míg Líbia esetében megfigyelhető a török katonai erő, azaz a *hard power* gyakorlati alkalmazása, amelyre – az afrikai kontinensen – nagyon régóta nem volt példa Törökország részéről. A két esettanulmány bemutatása során van lehetőség az összehasonlításra, a levont következtetések pedig növelik a hipotéziseim bizonyító erejét. A török-afrikai kapcsolatok áttekintését kronológikus logika szerint is elvégzem. A disszertáció fontos eszköze a dokumentum- és adatelemzés, empirikus adatokat elemezve az elméleti szakirodalomra támaszkodom. A vizsgált téma feldolgozása során magyar, angol és török nyelvű elsődleges és másodlagos forrásokat használok. Az elsődleges források között török kormányzati dokumentumok, valamint magas szintű nyilatkozatok szerepelnek. A másodlagos források tekintetében a vonatkozó nemzetközi és magyar szakirodalmat dolgoztam fel, majd a forrásokból nyert

információkat analitikusan összevettem. A kitűzött kutatási célok eléréséhez szükséges ismeretanyag feldolgozása után az eredményeket rendszereztem, és ennek alapján készítettem el az értekezést. Disszertációm elsősorban Törökország nézőpontjából elemzi és értékeli a török-afrikai viszonyrendszert. A diszciplínát tekintve a kutatás a biztonságstudomány területéhez sorolható. Az értekezésben felhasznált valamennyi szakirodalmat az irodalomjegyzéken belül a felhasznált irodalom jegyzékben tüntettem fel. Kutatásomat 2023 augusztusában zártam le, így az azt követő változásokat, új adatokat az értekezés nem tartalmazza.

5. Új tudományos eredmények

1. Átfogó, magyar nyelvű áttekintést készítettem a 2002 utáni török–afrikai kül-, biztonság- és védelempolitikai kapcsolatokról, mindezt török, angol és magyar nyelvű források feldolgozásával tettem meg.
2. Két esettanulmányon keresztül „teszteltem” a nemzetközi kapcsolatok elmélete közül a realizmust, a liberalizmust, valamint a konstruktivizmust. Gyakorlati példákon keresztül bizonyítottam, hogy Törökország Afrika-politikájában egy *hibrid geopolitikai modellt* alkalmaz, amely az előbb említett irányzatok mindegyikének bizonyos eszközeit felhasználja érdekeinek érvényesítése céljából.
3. Bizonyítottam, hogy a szoros és a hosszú távon stabil török-afrikai együttműködésnek a biztonsági dimenzió egy meghatározó területe lehet. A védelmi szektoron keresztül mindkét fél szorosabbra fűzheti az együttműködést és erősítheti az elköteleződését egymás irányába. Igazoltam, hogy a török-afrikai kapcsolatokban a védelmi együttműködés terén számos lehetőség mutatkozik, a szorosabb védelempolitikai együttműködésre a szereplők részéről további igény figyelhető meg.

6. Az eredmények hasznosítási lehetősége

A kutatás eredményei számos területen hasznosíthatóak. Az értekezés megírásakor nagyszámú magyar és nemzetközi szakirodalmat dolgoztam fel, majd ezt követően szintetizáltam az ismereteket. A disszertáció segítséget és értelmezési keretet ad a török külpolitika bizonyos szegmensének az elemzéséhez, valamint átfogó képet nyújt a török–afrikai kapcsolatokról,

kiemelten a biztonsági dimenzióra jellemző együttműködésekről. A kutatás eredményei felhasználhatók az oktatásban, képzési anyagokban, különösen a biztonságstudomány, nemzetközi kapcsolatok, illetve biztonság- és védelempolitika képzési szakokon. A kutatás egyes eredményei, aktualitásukra tekintettel a szakpolitikai döntéshozatalt, háttéranyagok készítését is támogathatják. Ez azért is lényeges lehet, mivel a Törökországgal fenntartott kapcsolatok továbbra is a magyar külpolitika fontos elemét képezhetik. A török geo- és külpolitikai gyakorlat figyelemmel követése – álláspontom szerint – fontos ismeretekkel szolgálhat a magyar külpolitika alakítóinak a számára is. Az értekezésben meghatározott elméleti keret és a kutatás eredményei alapján vizsgálható a török–afrikai kapcsolatok alakulása, ami szintén támogathatja a magyar közigazgatás és a döntéshozók munkáját. Az értekezés alkalmazott kutatásokhoz, a török geo-, kül-, biztonság- és védelempolitika, valamint a védelmi ipar vizsgálatához biztosít elméleti alapot. A kutatás eredményeit további afrikai államok esetében is célszerű lenne tovább vinni. A jövőbeli kutatási irányokat illetően javaslom a török–afrikai kapcsolatok esetében a regionális különbségek részletesebb elemzését, a biztonsági dimenzió területén elért eredmények további nyomon követését, valamint a haditechnikai eszközök és a biztonsági együttműködések tekintetében keletkezett tapasztalatok vizsgálatát.

Mindezek mellett érdemes a kutatást tágabb kontextusba is helyezni és az Európai Unió szintjén is vizsgálni. Az EU és Törökország Afrika-politikája nem feltétlenül összeegyeztethetetlen, ugyanis mindkét szereplő fejlesztené és elmélyítené kapcsolatait az afrikai államokkal. Mindkét fél hasonló kihívásokkal néz szembe annak ellenére, hogy az afrikai kontinens átalakulását és folyamatait eltérően érzékelik. Az EU és Törökország számára is kihívást jelentenek a riválisok (Egyesült Államok, Kína, Oroszország, India, Irán, Brazília, Pakisztán, Izrael, Egyesült Arab Emírségek), mely országok „versenyképes” megoldásokat kínálnak afrikai partnereik biztonsági és gazdasági törekvéseire. Az Afrikai Unió Agenda 2063 és az afrikai szabadkereskedelmi övezet megmutatja az afrikai államok hosszú távú célját, azaz, hogy növeljék a közös cselekvésre való képességüket a nemzetközi partnerségek révén. Az afrikai államok és Kína, Törökország, valamint az EU közelmúltbeli csúcstalálkozóik rámutattak arra, hogy a biztonság fontos szerepet fog játszani a jövőbeli kapcsolatokban. Egy *új világrend* kialakulása egyben lehetőséget teremthet mind az EU, mind pedig Törökország számára, hogy megerősítse az afrikai államokkal való partnerséget a biztonsági kérdésekben. Ha mind Törökország, mind az EU túl tudna lépni nézeteltérésein és közös stratégiai érdekként meg tudna állapodni az együttműködés keretében, akkor nagyobb lehetőség nyílna arra, hogy olyan politikát alakítsanak ki, amely jobban megfelelné az afrikai országok biztonsági igényeinek.

Egy ilyen irányvonal összhangban lenne az EU és a tagállamok azon kötelezettségvállalásával is, hogy a *multilateralizmus*ra vonatkozó új stratégiát dolgozzanak ki és hajtsanak végre, amely alapján új szövetségeket építhetnek harmadik országokkal. Az EU döntéshozóinak fontolóra kellene vennie egy hivatalos partnerség kialakítását Törökországgal a közös biztonság- és védelempolitika (a továbbiakban: KBVP) terén. Ez ugyanis segíthetné az EU-t az afrikai KBVP-missziók védelmi képességeinek és hatékonyságának növelésében, valamint az EU és Törökország védelmi- és külpolitikájának közelítését az afrikai kontinensen.

7. Irodalmi hivatkozások listája/ Irodalomjegyzék

1. AERONAUTICS. 2022. *Aerostar*, Accessible online: <https://aeronautics-sys.com/systems/aerostar/> (letöltve: 2023.02.12.)
2. African Union Commission: Agenda 2063 – The Africa We Want, 2015. szeptember, ISBN: 978-92-95104-23-5,
https://au.int/sites/default/files/documents/36204-doc-agenda2063_popular_version_en.pdf (letöltve: 2023.06.02.)
3. African Union: Signing of Hosting Arrangements: Turkey – Africa Economic and Business Forum Istanbul, Turkey, November 02 – 03, 2016, Press Release,
https://au.int/sites/default/files/pressreleases/31497-pr-pr_358_-_signing_of_hosting_arrangements_-_turkey_-_africa_economic_and_business_forum.pdf (letöltve: 2023.06.05.)
4. African Union: Africa and Turkey Hold Second Africa Turkey Forum to Promote Cooperation Opportunities, 2018. október 11., Press Release,
https://au.int/sites/default/files/pressreleases/35146-pr-pr_1.pdf (letöltve: 2023.06.05.)
5. African Union: The 3rd Africa-Turkey Summit to enhance Partnership for Common Development and Prosperity, 2021. december, Press Release,
<https://au.int/sites/default/files/pressreleases/41305-pr-PR- The 3rd Africa-Turkey Summit to enhance Partnership for Common Development and Prosperity 1.pdf> (letöltve: 2023.06.11.)
6. AFRICA Intelligence: AAD arms expo dominated by Turkish, Chinese and Russian suppliers, 2022. szeptember 16.,
<https://www.africaintelligence.com/southern-africa-and-islands/2022/09/16/aad-arms-expo-dominated-by-turkish-chinese-and-russian-suppliers,109813293-bre> (letöltve: 2023.06.05.)
7. AIRFORCE TECHNOLOGY: *Predator RQ-1 / MQ-1 / MQ-9 Reaper UAV*, 2022.
<https://www.airforce-technology.com/projects/predator-uav/> (letöltve: 2023.01.28.)
8. AKAN, A. K.; USLU, S.; ÇİMEN, I.; BALTA, A. & EKİZ, A.: Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hafter'e hak ettiği dersi vermekten asla geri durmayacağız. Anadolu Agency. 2020.
<https://www.aa.com.tr/tr/libya/cumhurbaskani-erdogan-haftere-hak-ettigi-dersi-vermekten-asla-geri-durmayacagiz/1701917> (letöltve: 2023.06.06.)

9. AKCA, I. – ÖZDEN, B. A.: A Political-Economic Map of The Turkish Defense Industry, Citizens' Assembly, 2021., ISBN: 978-605-83027-6-1, pp. 26-70.
https://tr.boell.org/sites/default/files/2022-05/I.Akca_B.Ozden_A_Political-Economic_Map_of_the_Turkish_Defense_Industry.pdf (letöltve: 2023.06.05.)
10. AKOUSH, H. – MCKERNAN, B.: Exclusive: 2,000 Syrian Fighters Deployed to Libya to Support Government. The Guardian. 2020.
<https://www.theguardian.com/world/2020/jan/15/exclusive-2000-syriantroops-deployed-to-libya-to-support-regime> (letöltve: 2023.06.06.)
11. AKSOY, H. A. – CEVIK, S. – YASAR, N. T.: Visualizing Turkey's Activism in Africa, Centre for Applied Turkey Studies, 2022. június 3., <https://www.cats-network.eu/topics/visualizing-turkeys-activism-in-africa#c8221> (letöltve: 2023.04.05.)
12. AKSOY, H. A.: Making Sense of Turkey's Cautious Reaction to Power Shifts in Tunisia – Turkey Adjusts Its Foreign Policy in Europe's Southern Neighbourhood, Stiftung Wissenschaft und Politik, 2021. október 6., doi:10.18449/2021C52
13. Al Arabiya: Libya's Haftar Orders Forces to Attack Turkish Ships, Bans Flights to Turkey. 2019.
<https://english.alarabiya.net/en/News/northafrica/2019/06/29/Libya-s-Haftar-orders-forces-to-attack-Turkish-ships-interests> (letöltve: 2023.02.12.)
14. Al Jazeera: Turkey and Qatar Denounce the Attack on Tripoli and Erdogan Will Move to Prevent the „Conspiracy”. Teller Report. 2019.
<https://www.tellerreport.com/news/--turkey-and-qatar-denounce-the-attack-on-tripoliand-erdogan-will-move-to-prevent-the-%22conspiracy%22-..SyDkaaQsV.html> (letöltve: 2023.05.05.)
15. Al Jazeera: Tripoli Bombardment Forces Evacuation of Patients from Hospital. 2020.
<https://www.aljazeera.com/news/2020/02/tripolibombardment-forces-evacuation-patients-hospital-200228155210765.html> (letöltve: 2023.06.06.)
16. ARAÇLARI, D.: Milgem – TCG Heybeliada F-511 Belgeseli, 2016. május 14., <https://www.millisavunma.com/milgem-tcg-heybeliada-f-511-belgeseli/> (letöltve: 2023.06.11.)
17. ARMED FORCES: Bayraktar TB2, 2023.
https://armedforces.eu/air_forces/drone/Bayraktar_TB2 (letöltve: 2023.03.02.)
18. ART, R. J.: The Four Functions of Force. In: International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues, 1993, pp. 132-150.
19. AVWEB. 2009. Accessible online: <https://www.avweb.com/news/da42-based-uav-tested/> (letöltve: 2023.03.03.)
20. BALOGH István: Biztonságelméletek, In: Nemzet és Biztonság –Biztonságpolitikai Szemle, 6(3-4) 2013., pp. 36-56.
https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2013_3-4_04_balogh_istvan_-_biztonsagelmek.pdf (letöltve: 2023.05.23.)
21. BAYKAR CATALOG, 2023: http://crd.yerphi.am/files/Baykar_catalog_eng.pdf (letöltve: 2023.05.25.)

22. BBC: Mavi Marmara: Why did Israel stop the Gaza flotilla?, 2016. június 27. <https://www.bbc.com/news/10203726> (letöltve: 2023.06.07.)
23. BEKDIL, B. E.: Kenya orders 118 armored vehicles from Turkey, DefenseNews, 2021. január 27., <https://www.defensenews.com/land/2021/01/27/kenya-orders-118-armored-vehicles-from-turkey/> (letöltve: 2023.06.05.)
24. BESENYŐ János: A szomáliai stabilitás és a nemzetközi közösség, Afrika Tanulmányok folyóirat, V. évf. 1. sz., 2011. március, ISSN 1788-6422, pp. 29-32.
25. BESENYŐ János: Turkey's growing interest in the African continent; Journal of Central and Eastern European African Studies, VOL. 1 NO. 1-2 (2021), ISSN 2786-1902, pp. 65-81., DOI: <https://doi.org/10.59569/jceas.2021.1.1-2.4>
26. BESENYŐ János: Magyarország és a nyugat-szaharai válság, Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori iskola; Monarchia Kiadó, 2020.
27. BESENYŐ János: Another Showdown in Western Sahara?, TERRORISM AND POLITICAL VIOLENCE 33: (3), 2021. pp. 649-656.
28. BESENYŐ János: Darfur Peacekeepers - The African Union peacekeeping mission in darfur (AMIS) from the perspective of a Hungarian military advisor, L'Harmattan (Paris), 2021.
29. BESENYŐ János: Military and Police Experiences from Western Sahara. The Case of Hungary, In: János, Besenyő; Joseph, Huddleston; Yahia, H. Zoubir (szerk.) Conflict and Peace in Western Sahara, Routledge; CRC Press (2023) pp. 214-229.
30. BESENYŐ János: Zimbabwe: An Intelligence Community against Each Other and Everyone In: Ryan, Shaffer (szerk.) The Handbook of African Intelligence Cultures Lanham (MD), Amerikai Egyesült Államok: Rowman and Littlefield (2023) pp. 731-746.
31. BESENYŐ János: Somalia: A Battlefield of Intelligence Services In: Ryan, Shaffer (szerk.) The Handbook of African Intelligence Cultures Lanham (MD), Amerikai Egyesült Államok : Rowman and Littlefield (2023) pp. 601-614.
32. BESENYŐ J.; MÁLNÁSSY A.: *Future Expansion and Prospects of Turkish Defense Industry*. In "Insights Into Regional Development", no. 2/2022 (vol. 4) https://www.researchgate.net/publication/361646272_Future_expansion_and_prospects_of_Turkish_defense_industry (letöltve: 2023.03.12.)
33. BIHARI Anna: Törökország új Közel-Kelet-politikája és az arab tavasz. Grotius, (55), 2012. <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=CVLGXO> (letöltve: 2023.06.06.)
34. BOZKURT, A.: Full Text of New Turkey, Libya Sweeping Security, Military Cooperation Deal Revealed. Nordic Monitor. 2019. <https://www.nordicmonitor.com/2019/12/full-text-of-new-turkey-libya-sweeping-securitymilitary-cooperation-deal-revealed/> (letöltve: 2023.06.06.)
35. BUYRUK, A.: Türkiye-Somali İlişkileri. In Somali: Barış, İstikrar ve Kurumsallaşma, ŞahinGüngör, Demircioğlu, Faruk and Buyruk, Ali (Eds). Istanbul: Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. 2019, pp. 89-111.
36. BUTLER, D. – Gumrukcu, T.: Turkey Signs Maritime Boundaries Deal with Libya Amid Exploration Row. Reuters. 2019. <https://www.reuters.com/article/us-turkey-libya/turkey-signs-maritime-boundaries-deal-withlibya-amid-exploration-row-idUSKBN1Y213I> (letöltve: 2023.03.12.)

37. BUZAN, B.; LITTLE, R.: International systems in world history. Oxford University Press, Oxford, 2000., pp. 241-320.
38. CANLI, E.: Libya's GNA Launches Air Operation to Haftar's Militias. Anadolu Agency. 2020. <https://www.aa.com.tr/en/africa/libyas-gnalaunches-air-operation-to-haftars-militias/1818295> (letöltve: 2023.06.06.)
39. CSICSMANN László – N. RÓZSA Erzsébet: A Török Köztársaság az átalakuló Közel-Keleten. Külügyi Szemle, (1), 2013. pp. 59–78.
https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2013_01_A_Terek_Keztersaseg_az_et_.pdf (letöltve: 2023.06.06.)
40. DAVUTOGLU, A.: Stratégiai mélység, Törökország nemzetközi helyzete, Antall József Tudásközpont, Budapest, 2016., pp. 31-171.
41. Daily Sabah: Turkey fortifies Mediterranean security with drone deployment in Northern Cyprus, 2019. december 17.,
<https://www.dailysabah.com/defense/2019/12/16/turkey-fortifies-mediterranean-security-with-drone-deployment-in-northern-cyprus> (letöltve: 2023.06.05.)
42. Defense Industrial Daily: Israeli Manufacturers' Turkish UAV Contract, 2011. december 22.
<https://www.defenseindustrydaily.com/israeli-manufacturers-win-150m-turkish-uav-contract-updated-0389/> (letöltve: 2023.06.07.)
43. DORIAN. J.: Erdogan Confirms First Turkish Soldier Deaths in Libya. Voanews. 2020. <https://www.voanews.com/europe/erdogan-confirms-first-turkish-soldier-deaths-libya> (letöltve: 2023.06.07.)
44. DUNNE, T. – SCHMIDT, B. C.: Realism: In BAYLIS, J. – SMITH, S.: The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations. (3rd ed.) Oxford University Press, Oxford, 2006, pp. 172–176.
45. DÜZ S.: *The Ascension of Turkey as a Drone Power History, Strategy, and Geopolitical Implications Analysis*. In: "SETA", No. 65. 2021. p. 9. <https://www.setav.org/en/analysis-the-ascension-of-turkey-as-a-drone-power-history-strategy-and-geopolitical-implications/> (letöltve: 2023.01.19.)
46. DÜZ S.: *Unpacking the Debate on Turkish Drones*. In: SETA, 2021, ISBN: 978-625-7712-85-9, pp. 9-10. <https://setav.org/en/assets/uploads/2022/04/R196En.pdf> (letöltve: 2023.06.02.)
47. EGERESI Z.: A centrum nyomában: geopolitikai gondolkodás és külpolitikai útkeresés Törökországban. In: Külügyi Szemle, 16(4) 2017., pp. 78-81. https://kki.hu/assets/upload/04_Egeresi.pdf (letöltve: 2023.05.23.)
48. EGERESI Zoltán: A PKK: MARXISTA TERRORSZERVEZETBŐL NEMZETÉPÍTŐ GERILLASEREG?. Pro Minoritate, 21, 2012.
49. EGERESI Zoltán: Kelet-mediterráneumi gázkincs: a ciprusi válság új dimenzióban. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések, (16), 2019. pp. 8–9. [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_16_Kelet-mediterr%C3%A1neumi_g%C3%A1zkincs_a_ciprusi_v%C3%A1ls%C3%A1g_%C3%B4Aj_dimenzi%C3%B3ban_\(Egeresi%20Z.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_16_Kelet-mediterr%C3%A1neumi_g%C3%A1zkincs_a_ciprusi_v%C3%A1ls%C3%A1g_%C3%B4Aj_dimenzi%C3%B3ban_(Egeresi%20Z.).pdf) (letöltve: 2023.06.06.)

50. EGERESI Zoltán: Törökország és Izrael közeledése, KKI Elemzések, 2022/20. ISSN 2416-0148, p. 6.
http://real.mtak.hu/142825/1/KE_2022_20_TR_IL_Torokorszag_Izrael_kozeledese_Egeresi_0512.pdf (letöltve: 2023.06.07.)
51. FARUK, C.: Türkiye'nin Libya ile ekonomik ilişkileri ne durumda? Euronews Turkey. 2020. <https://tr.euronews.com/2020/01/02/turkiyenin-libya-ile-ekonomik-iliskileri-ne-durumda> (letöltve: 2023.06.06.)
52. FAS. 1999. *General Atomic GNAT-750 Lofty View*. Available at: <https://irp.fas.org/program/collect/gnat-750.htm> (letöltve: 2023.05.13.)
53. FERGUSON, C.: The Strategic Use of Soft Balancing: The Normative Dimensions of the Chinese–Russian ‘Strategic Partnership’. In: *Journal of Strategic Studies*, 35. évf., 2012/2. pp. 197–222.
54. GARAI Nikolett – POLGÁR Katalin – SZALAI Máté: Líbia: egy lehetséges európai beavatkozás kérdőjelei. KKI elemzések, (14), 2016. pp. 3-12. https://kki.hu/assets/upload/Lebia_KKI_elemzesek_0530.pdf (letöltve: 2023.06.06.)
55. GAZDAG Ferenc – IZSA Jenő – KISS J. László – RÁCZ Lajos – SZENES Zoltán – TÁLAS Péter: A biztonságpolitika fogalma, tárgya, intézményei. In GAZDAG Ferenc: *Biztonsági tanulmányok – biztonságpolitika*. ZMNE, Budapest, 2011, pp. 19-40.
56. GHENOVA: TCG ANADOLU (L-400), <https://ghenova.com/en/tcg-anadolu-l-400/> (letöltve: 2023.06.05.)
57. GRAY, C. S.: *Hard Power and Soft Power: The utility of military force as an instrument of policy in the 21st century*. Strategic Studies Institute US Army War College, 2011. <https://www.files.ethz.ch/isn/128690/pub1059-1.pdf> (letöltve: 2023.05.23.)
58. Gündem: İddianameden: İŞİD Ankara'da okullar açtı, çocuklara karne dağıttı. 2017. március 3. URL: www.gundemotuzbes.com/iddianameden-isisd-ankara-da-okullar-acti-cocuklara-karne-dagititi/20960/ (letöltve: 2023.05.25.)
59. GÜRDENİZ, C.: *Mavi Vatan Yazıları*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi. 2018.
60. GÜVENDİK, M. Ö.: Türkiye'nin 'Afrika açılımı' büyükelçilik ağıyla genişliyor, 2021. október 17. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-afrika-acilimi-buyukelcilik-agiyla-genisliyor-/2394828> (letöltve: 2023.06.05.)
61. HACA OGLU, S. – KOZOK, F.: *Turkish Offshore Gas Deal with Libya Upsets Mediterranean Boundaries*. World Oil. 2019. <https://www.worldoil.com/news/2019/12/6/turkish-offshore-gas-deal-with-libya-upsetsmediterranean-boundaries> (letöltve: 2023.04.14.)
62. HAVELSAN: GENESIS, <https://www.havelsan.com.tr/en/sectors/defense-and-security/naval/-management-systems/havelsan-genesis> (letöltve: 2023.06.05.)
63. HERZ, J. H.: *The nation-state and the crisis of world politics: Essays on international politics in the twentieth century*. David McKay Company, Inc. New York, 1976., ISBN 0679303081, pp. 72-98.
64. HILTERMANN, J.: *Tackling the MENA Region's Intersecting Conflicts*. International Crisis Group. 2018. <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/tackling-mena-regionsintersecting-conflicts> (letöltve: 2023.06.06.)

65. HWANG, W. and SONG, S.: The Extension of Turkish Influence and the Use of Drones. *Comparative Strategy*, 41 (5). 2022. DOI: <https://doi.org/10.1080/01495933.2022.2111907> (letöltve: 2023.06.06.)
66. IAI: *Searcher Mk III Tactical UAS*. 2019. <https://www.iai.co.il/sites/default/files/2019-05/Searcher%20Mk%20III%20Brochure.pdf> (letöltve: 2023.05.01.)
67. International Crisis Group: *Turkey Wades into Libya's Troubled Waters*. 2020. <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/westerneuropemediterranean/turkey/257-turkey-wades-libyas-troubled-waters> (letöltve: 2023.06.06.)
68. KANDEMİR T.: *Erdogan's flying 'Neo-Ottoman' Diplomats: A holistic analysis of Bayraktar Diplomacy*, Master Thesis, January 16, 2023, https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/43505/Taygun_Kandemir_6433_944_MasterThesis_Publicatie.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltve: 2023.04.12.)
69. KARAAGAC C.: *İHA Sistemleri Yol Haritası Geleceğin Hava Kuvvetleri 2016-2050*. In "STM", 2016. pp. 30-39. https://thinktech.stm.com.tr/uploads/docs/1608914423_satm-bb-17-0200-sektor-raporlari-ih-260417.pdf (letöltve: 2023.06.07.)
70. KARRAR, G.: Turkey's Assistance to the AU Commission, African Union, 2021. december 16., <https://au.int/fr/node/41270> (letöltve: 2023.06.05.)
71. KARRAR, G.: Institutional Cooperation within International Organizations – G20, African Union, 2021. december 16., <https://au.int/fr/node/41270> (letöltve: 2023.06.05.)
72. KARRAR, G.: Mediation, African Union, 2021. december 16., <https://au.int/fr/node/41270> (letöltve: 2023.06.05.)
73. KARRAR, G.: Cooperation with Regional Economic Communities and Civil Society, African Union, 2021. december 16., <https://au.int/fr/node/41270> (letöltve: 2023.06.05.)
74. KARAKULAK Electronic Warfare (EW) System & KORHAN 35 mm Weapon System, Issue 103 – 20 January 2021, <https://www.defenceturkey.com/en/content/karakulak-electronic-warfare-ew-system-korhan-35-mm-weapon-system-4334> (letöltve: 2023.06.05.)
75. KARATAS, I.: Turkey's Military Presence in Somalia: Doing What, Why, and for Whom?. *THEORISING SOMALI SOCIETY*, 2022. https://www.researchgate.net/publication/361558496_Turkey's_Military_Presence_in_Somalia_Doing_What_Why_and_for_Whom (letöltve: 2023.06.06.)
76. KARDAŞ, Ş.: *Turkey and the Arab Spring: Coming to Terms with Democracy Promotion*. GMF Policy Brief. 2011.
77. KASAPOĞLU C.; OZKARASAHIN S.: *Drone Warfare, Drone Wars, Defense Economics and Turkey's Way*. In: "Foreign Policy & Security" 04/2022. URL: <https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2022/05/DRONE-WARFARE.pdf> (letöltve: 2023.05.12.)
78. KASAPOĞLU C.: *Techno-Geopolitics and the Turkish Way of Drone Warfare*. In "Atlantic Council Issue Brief", 2022. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/techno-geopolitics-and-the-turkish-way-of-drone-warfare/> (letöltve: 2023.03.12.)

79. KASAPOGLU, C.: Turkey's War of Attrition With the Islamic State: The Rocket Threat. Policy Watch. Washington, The Washington Institute for Near East Policy, 2016. 3. pp. 2-3.
80. KAYA, K. – WERNER, J.: Turkey and Africa: A Rising Military Partnership? Harvard University. 2016, pp. 3-11.
http://scholar.harvard.edu/files/jasonwarner/files/kaya_and_warner_2013_turkey-africa.pdf (letöltve: 2023.06.06.).
81. KAYA, K.: Turkey as a Drone Superpower: A Case Study of a Mid-Size Power Driving the Operational Environment. *Foreign Military Studies Office*, September 2022.
82. KEOHANE, Robert O.; NYE, Joseph S.: Power and interdependence: world politics in transition (Boston, Little and Brown). 1977.
83. MAHMOUD, K.: Sarraj Appeals to 'Friendly' Countries to Counter Haftar Advance on Tripoli. Asharq Al-Awsat. 2019.
<https://english.aawsat.com//home/article/2045721/sarraj-appeals%e2%80%98friendly%e2%80%99-countries-counter-haftar-advance-tripoli> (letöltve: 2023.06.06.)
84. MARSÁI Viktor: Törökország Afrika-politikája, In: BARANYI Tamás Péter – SZÁLKAI Kinga (szerk.): Újhold: A török külpolitika útkeresése a 21. század elején, Antall József Politika- és Társadalomtudományi Tudásközpont, Budapest, 2016. ISBN 978-615-5559-17-4., pp. 296–313.
85. MARSÁI Viktor: A migrációs diskurzus margójára III. – A líbiai válság az európai migráció tükrében. Nemzet és Biztonság, (1), pp. 110–134.
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2017_1_11_marsai_viktor_-_a_migracios_diskurzus_margojara_ii-a_libiai_valsg_az_europai_migracio_tukreben.pdf (letöltve: 2023.06.06.)
86. MARSÁI Viktor: Egy elfelejtett válság – a harmadik líbiai polgárháború és a migráció. Migrációkutató Intézet. 2019. https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/mki_elemezes_egy_elfelejtett_valsg_a_harmadik_libiai_polgar_haboru_es_a_migracio_marsai_viktor.pdf (letöltve: 2023.06.06.)
87. MATUS J.: A jövő árnyéka, Pesti Csoport; Budapest, 2005., ISBN 963 219 971 5, pp. 25-197.
88. MÁLNÁSSY András: Törökország líbiai beavatkozásának motivációja és háttere: geopolitikai érdekérvényesítés Észak-Afrikában és a Földközi-tenger keleti medencéjében, KÜLÜGYI SZEMLE 19: 2020-as különszám pp. 139-155., 17 p. (2020)
https://kki.hu/wp-content/uploads/2021/02/KSz_kulonszam_Malnassy.pdf (letöltve: 2023.06.06.)
89. MÁLNÁSSY A.: Turkish Military Technology Developments and Military Industry Capabilities of Force Projection in the Light of Geopolitical Goals. In: "Strategic Impact", No. 2 [83]/2022, p. 107. DOI: 10.53477/1842-9904-22-11
90. MEVLÜTOĞLU A.: Bahar Kalkanı Harekatı'na Dair Gözlemler: Türk Tipi Keşif-Taarruz Kompleksi mi?, In: Siyah Gri Beyaz, 31 March 2020, <https://www.siyahgribeyaz.com/2020/03/bahar-kalkan-harekatna-dair-gozlemler-1.html> (letöltve: 2023.05.12.)

91. Middle East Eye: Libya's UN-Backed Government Receives Military Hardware in Spite of Arms Embargo. 2019. A letöltés ideje: 2020. május 5. <https://www.middleeasteye.net/news/libyas-un-backed-government-receives-military-hardware-spite-armsembargo> (letöltve: 2023.06.06.)
92. Middle East Eye: Turkey to Send Syrian Rebel Fighters to Battle Haftar in Libya. 2019. <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-sendsyrian-rebel-fighters-fight-haftar-libya> (letöltve: 2023.04.03.)
93. MilitaryLeak: Turkish Navy Amphibious Assault Ship TCG Anadolu Anadolu (L-400) to Start Sea Trials, 2022. március 7., <https://militaryleak.com/2022/03/07/turkish-navy-amphibious-assault-ship-tcg-anadolu-anadolu-l-400-to-start-sea-trials/> (letöltve: 2023.06.05.)
94. MILNE, R. – PITEL, L.: Finland Woos Ankara with Hint it could Buy Turkish Drones. Trade Journal, 1 June, 2022. <https://www.ft.com/content/cf154d42-d324-40a9-8478-9f59bee053b5> (letöltve: 2023.06.02.)
95. MINGST, K.: Essentials of International Relations, New York, Norton and Company, 1999., ISBN 0-393-97287-9, pp. 105-145.
96. MORGENTHAU, H. J.: Politics Among Nations: The Struggle for Peace and Power, New York, 1948. pp. 3-35.
97. Ns Energy: Eastern Mediterranean Pipeline Project. 2020. <https://www.nsenerybusiness.com/projects/eastern-mediterranean-pipelineproject/> (letöltve: 2023.06.06.)
98. OKUYAN E.: *Turkish Aerospace Industries Inc. ANKA Unmanned Aerial vehicle system*, 2012 IEEE/AIAA 31st Digital Avionics Systems Conference (DASC), Williamsburg, VA, USA, 2012, pp. 1-19, doi: 10.1109/DASC.2012.6383117
99. ÖZDEMİR G. S.: *Conceptualizing the Rise of Türkiye as a Drone Power*. In: Strategic Paper, No. 5, 2022. pp. 3-5. <https://www.dohainstitute.org/en/Lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/conceptualizing-the-rise-of-turkiye-as-a-drone-power.pdf> (letöltve: 2023.04.23.)
100. ÖZKAN, M.: Turkey's 'New' Engagements in Africa and Asia: Scope, Content and Implications. Centre for Strategic Research Papers. Autumn 2011. pp. 115-137. https://www.researchgate.net/publication/220048143_Turkey's_'New'_Engagements_in_Africa_and_Asia_Scope_Content_and_Implications (letöltve: 2023.06.02.)
101. ÖZKAN, M.: Turkey Discovers Africa: Implications and Prospects. SETA Policy Brief No. 22, 2008. pp. 3-7. https://www.researchgate.net/publication/40439973_Turkey_Discovers_Africa_Implications_and_Prospects (letöltve: 2023.06.02.)
102. ÖZKAN, M.: Turkey Discovers Africa: Implications and Prospects. SETA Policy Brief No. 22, 2008. pp. 1-5. https://www.researchgate.net/publication/40439973_Turkey_Discovers_Africa_Implications_and_Prospects (letöltve: 2023.06.02.)
103. ÖZTAŞ, T. – POLAT, F.: Turkey–Libya Relations: Economic and Strategic Imperatives. TRT World. 2019. pp. 8-26. https://www.researchgate.net/publication/341273384_Turkey_-_Libya_Relations_Economic_and_Strategic_Implications (letöltve: 2023.06.06.)

104. PAPE, R.: Soft Balancing against the United States. *International Security*, 30. évf., 2005/1. pp. 7-45.
105. PAUL, T. V.: Soft Balancing in the Age of U.S. Primacy. *International Security*, 30. évf., 2005/1. pp. 46-71.
106. PÉNZVÁLTÓ N.: Törökország orosz rulettje - Versengés és együttműködés Európa peremén; MCC Press Kft. 2022. ISBN 9786156351418., pp. 30-70.
107. Reuters: Eastern Mediterranean Countries to Form Regional Gas Market. 2019. <https://www.reuters.com/article/us-egypt-energy-gas/eastern-mediterranean-countries-to-form-regional-gas-market-idUSKCN1P81FG> (letöltve: 2023.06.06.)
108. RAZEK, S. A.: Turkey Seeks to Increase Exports to Libya. *Asharq al-Awsat*. 2020. <https://english.aawsat.com//home/article/2063146/turkey-seeks-increase-exports-libya> (letöltve: 2023.06.06.)
109. SAYIN, A.: Libya tezkeresi Meclis'ten geçti, Genel Kurul'da neler yaşandı? *BBC News Türkçe*. 2020. <https://www.bbc.com/turkce/haberlerturkiye-50978212> (letöltve: 2023.06.06.)
110. SHINN, D.: Turkey's Engagement in Sub-Saharan Africa. Shifting Alliances and Strategic Diversification. *Chatham House Research Paper*. September 2015. 10. pp. 4-20. https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20150909TurkeySubSaharanAfricaShinn.pdf (letöltve: 2023.06.02.)
111. SOYALTIN-COLLELA D.; DEMIRYOL T.: *Unusual middle power activism and regime survival: Turkey's drone warfare and its regime-boosting effects*. In: *Third World Quarterly*, 2023. DOI: 10.1080/01436597.2022.2158080
112. STEIN, A.: *Islamic State Network in Turkey, Recruitment for the Caliphate*. *Atlantic Council*, 2016. URL: www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/islamic-state-networks-in-turkey/ (letöltve: 2023.05.25.)
113. STEWART, D.: Turkey arrests 15 Islamic State suspects amid threats to European consulates; *News360*; <https://www.news360.es/usa/2023/02/05/turkey-arrests-15-islamic-state-suspects-amid-threats-to-european-consulates/> (letöltve: 2023.06.02.)
114. STM: MiLGEM Project, <https://www.stm.com.tr/en/our-solutions/naval-engineering/milgem-project> (letöltve: 2023.06.05.)
115. ŞAHİN, G.: İstikrara Katkı Yapan Uluslararası Misyonve Kurumlar. In: *Somali: Barış, İstikrarve Kurumsallaşma*, Şahin Güngör, Demircioğlu, Faruk and Buyruk, Ali (Eds). İstanbul: Milli Savunma Üniversitesi Yayınları., 2019, pp. 77-88.
116. TAGLIAPIETRA, S.: Eastern Mediterranean Gas: What Prospects for the New Decade? *Bruegel*. 2020. <https://www.bruegel.org/2020/02/eastern-mediterranean-gas-what-prospects-for-the-new-decade/> (letöltve: 2023.06.06.)
117. T.C. Millî Savunma Bakanlığı (Official Twitter Account of the Republic of Türkiye Ministry of National Defence), <https://twitter.com/tcsavunma/status/1170281534164799489> (letöltve: 2023.06.05.)
118. Teal Group Corporation: *World Military Unmanned Aerial Vehicle Systems - 2021/2022 MARKET PROFILE AND FORECAST*, 2022. pp. 252-262. http://tealgroup.com/images/TGCTOC/202122WMUAS_TOC_EO.pdf (letöltve: 2023.03.22.)

119. THOMAS A.: The Turkey-UAE race to the bottom in Libya: a prelude to escalation. In: Recherches & Documents, Fondation pour la recherche stratégique, No. 8/2020.
120. Turkey in Africa: The Implementation of the Action Plan and an Evaluation after Fifteen Years. ORSAM – Center for Middle Eastern Strategic Studies. Report No. 124. 2012. július 11. <https://www.orsam.org.tr/en/turkey-in-africa-the-implementation-of-the-action-plan-and-an-evaluation-after-fifteen-years/> (letöltve: 2023.06.02.)
121. TSIPLACOS, A.: Turkey Is Willing to Set Eastern Mediterranean on Fire. Why Now and What Lies Next... South East Med Energy & Defense. 2019. <https://www.semedenergydefense.com/turkey-is-willing-to-set-eastern-mediterranean-on-fire-why-now-and-what-lies-next/> (letöltve: 2023.06.06.)
122. U.S. Department of State (Press Statement): Taking Action Against ISIS-K (2021. november 22.) <https://www.state.gov/taking-action-against-isis-k/> (letöltve: 2023.06.02.)
123. WAGNER Péter: Terrorhullám Kabulban – Valóban erősödik a Talibán és az Iszlám Állam Afganisztánban?, In: KKI Elemzések, Külügyi és Külgazdasági Intézet 2. szám 2018., pp. 10-11. https://kki.hu/assets/upload/06_KKI-elemzes_AFG_Wagner_20180206.pdf (letöltve: 2023.04.12.)
124. WALTZ, K. N.: Theory of international politics. Long Grove 1979., ISBN 1-57766-670-4, pp. 80-128.
125. WOLFERS, A.: National security as an ambiguous symbol, In: Political science quarterly, 67. évfolyam 4. szám 1952., pp. 481-502.
126. YAŞAR, N. T.: Unpacking Turkey's Security Footprint in Africa Trends and Implications for the EU, Stiftung Wissenschaft und Politik, 2022. június 30., p. 2., https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2022C42_Turkey_Security_Africa.pdf (letöltve: 2023.06.05.)
127. YALÇIN, M.: Türkiye Somali İlişkilerinde El-Şebab Örgütünün Etkisi. Barış Araştırmaları Ve Çatışma Çözümleri Dergisi, 4(2), 2016, pp. 17-49.
128. ZANOTTI, J.: Turkey-U.S. Defense Cooperation: Prospects and Challenges. In: Congressional Research Service, April 8, 2011. p. 2. https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc40130/m1/1/high_res_d/R41761_2011Apr08.pdf (letöltve: 2023.04.02.)

8. Publikációk

8.1 A tézispontokhoz kapcsolódó tudományos közlemények

A disszertációban három hipotézist fogalmaztam meg, amelyek mindegyike a kutatás során bizonyítást nyert. Az **első hipotézisemben** azt fogalmaztam meg, hogy Törökország a realista geopolitikai gondolkodás mellett a liberális és a konstruktivista geopolitikai gondolkodás eszközeit is alkalmazza Afrika-politikájában. A disszertációban két esettanulmányon keresztül

mutattam be ezen eszközök gyakorlati alkalmazását. Szomáliában a *soft power*, azaz a gazdasági, kulturális, oktatási, történelmi kapcsolatok mellett megjelenik bizonyos értelemben a *hard power* eszköztár is, ami egy török katonai bázis létrehozásában is testet ölt. Líbiában hasonló a helyzet azzal a különbséggel, hogy a *hard power* eszköztárát Törökország sokkal nagyobb mértékben alkalmazta, illetve alkalmazza, mint Szomália esetében. Ankara katonai erővel beavatkozott a líbiai polgárháborúba, amivel egyértelműen állást foglalt a szemben álló felek esetében, és haditechnikai eszközökkel, katonai egységekkel, kiképzőkkel támogatta a GNA-t. Hasonló következtetésre lehet jutni a többi afrikai állam vizsgálata során is, ahol az együttműködés területei között megjelennek a politikai, gazdasági, kulturális, oktatási területek és a biztonsági dimenzió, igaz, hogy a hangsúlyok országonként eltérőek lehetnek, ugyanakkor egymás kiegészítéseként hatékonyan működnek Törökország afrikai nyitás politikájában.

Málnássy András: Turkey's Military Role in Libya and Its Wider Strategic Environment (interest) in the Eastern Mediterranean Basin. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, Volume 2 (Number 2), 2022. pp. 104-121.

Málnássy András: Törökország líbiai beavatkozásának motivációja és háttere: geopolitikai érdekérvényesítés Észak-Afrikában és a Földközi-tenger keleti medencéjében. *Külgügyi Szemle*, 19. évf., 2020 (különszám). pp. 139-155.

Málnássy András: Change of direction in Turkey's Africa policy. What is behind the Turkish intervention in Libya? *Strategic Impact*, 1(74), 2020. pp. 74-84.

Málnássy András: Schimbarea direcției geopolitice a Turciei față de Africa: Ce se află în spatele intervenției Turciei în Libia? *Impact Strategic*, 2020. pp. 58-68.

Málnássy András: Az Iszlám Állam tevékenysége Törökországban a Kalifátus idején. *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, 1. évf., 2019. pp. 50-63.

A **második hipotézisemben** feltételeztem, hogy Ankara visszatért a *neoszmanizmus* külpolitikai gondolkodásához, és ebből adódóan a környező (kontinentális) szárazföldi és tengeri térséget a saját „közel külföldjének,” azaz befolyási övezetének tekinti. Erre példaként hozható a szíriai török katonai beavatkozás, az Irak területén végrehajtott terrorellenes katonai műveletek, a kaukázusi térségben, az azeri-örmény konfliktusban való részvétel, illetve a jelenleg is folyó ukrán-orosz háború esete, amely során Ankara fegyverek eladásában és a felek közötti közvetítésben is részt vesz. A környező tengeri térség esetében bizonyítást nyert, hogy a Földközi-tenger keleti medencéjében Törökország katonai eszközökkel, haditengerészeti erőkkel, kutató-felderítő egységekkel is jelen van és befolyási területnek tekinti a kelet-

mediterráneumot, ahol hajlandó *hard power* eszközöket is bevetni egy lehetséges konfliktus esetén. A disszertációban bizonyítottam, hogy Törökország környező szárazföldi térségének (szárazföldi kontinensének) tekinti Afrikát, ami az ország vezetésének geopolitikai gondolkodásában, valamint Afrika-politikájában is megjelenik.

Málnássy András: A török terrorelhárítás és a védelmi ipar kihívásai az „arab tavasz” eseményeit követően (2011–2017) – az Iszlám Állam terrorszervezet jelentette fenyegetések nemzetbiztonsági aspektusai. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 10. évf., 2022/1. pp. 3-16.

Besenyő János – Málnássy András: Future expansion and prospects of Turkish defense industry. *Insight Into Regional Development*, Volume 4, Number 2 (June 2022). pp. 10-21.

Málnássy András: Turkey and Its Northwest Borderland Region: Interdependence Within Southeastern European Relations. *Foreign Policy Review*, 14. évf., 2021/3. pp. 85-111.

A **harmadik hipotézisben** feltételeztem, hogy a környező szárazföldi kontinentális térségek közül Afrika Törökország jövőbeni hátszaga (*hinterland*) lehet, amelyet a biztonsági dimenzió, azon belül is a török hadiipar helyzete és tevékenysége megerősíthet. A harmadik hipotézis is bizonyításra került, ugyanis megvizsgálva a biztonsági dimenzióra kiterjedő kétoldalú kapcsolatokat, azok széles spektrumon mozognak, és olyan területekre is kiterjednek, melyek *stratégiai partnerek* esetében értelmezhetők. A védelmi ipari együttműködés mellett a kapcsolatokban tetten érhetők a gazdasági, politikai, kulturális, oktatási, tehát a *soft* területek is. Törökország szempontjából a kulturális és a vallási kötődések mellett Afrika a hatalmas ásványkincs lelőhelyei szempontjából is fontos „terjeszkedési terület”, és a jövőben fontos hátszaga lehet az erőforrásokban szegény(ebb) kis-ázsiai országnak.

Málnássy András: Turkish Military Technology Developments and Military Industry Capabilities of Force Projection in the Light of Geopolitical Goals. *Strategic Impact*, 83:2 2022. pp. 60-71.

Málnássy András: Az európai külföldi harcosok és az Iszlám Állam támogatói által használt terrorfinanszírozási módszerek. *Terror & Elhárítás*, 5(2), 2016. pp. 42-71.

Málnássy András: *Turkey – A Potential Eurozone Candidate?* In: Balázs, P (szerk.) *European Union with 36 Members? – Perspectives and Risks*, Budapest, Center for EU Enlargement Studies, 2014. pp. 169-182. Könyvfejezet (Könyvrészlet)